

TLAČOVÁ SPRÁVA

Volanie po zvýšení bezpečnosti na školách stále hlasnejšie zaznieva z rôznych oblastí verejného života. Pojem „bezpečné školy“ rezonuje tak v odborných kruhoch či médiách, ako aj vo vyhláseniach zástupcov štátnych inštitúcií. Kvalita vzdelávacieho systému sa totiž dotýka každého, nielen ľudí, ktorí priamo na školách pôsobia či rodičov školopovinných detí. Vplýva na budúcu generáciu a na stav spoločnosti, ktorej celková úroveň je priamo závislá na kvalite vzdelávania.

Práve preto vznikla Iniciatíva #načúvajmesi, ktorá spojila viaceré občianske združenia, centrá poradenstva a prevencie v Bratislave a mnohých odborníkov a odborníčky v oblasti duševného zdravia, wellbeingu a vzdelávania v školách pre spoločný cieľ, a tým je bezpečie v školách.

Načúvanie druhému je podľa organizátorov iniciatívy základom dobrých, podporujúcich a rešpektujúcich medziľudských vzťahov. Predíde sa tak zvyšovaniu sociálno-patologických javov ako šikana, drogy, depresivita či samovraždy. Riešenia v podobe prítomnosti policajtov na školách, kamier a detekčných rámov musí rovnakou mierou sprevádzať zvýšenie psychologickkej bezpečnosti škôl.

Byť súčasťou bezpečnej školy znamená zamerať sa viac na vzťahy a priateľstvo, na komunikáciu, prejavenie záujmu o seba, nazeranie na potreby iných a aj na vlastné problémy. Potrebujeme významne znížiť mieru stresu na školách, odbremeniť vo vzdelávaní od zaťažujúcich povinností a byrokracie, aby ostalo viac priestoru na budovanie vzťahov.

Ak nerátame spánok, strávi dieťa v škole až 40% aktívneho dňa. Spolu s ním v škole podobne dlho trávia čas aj ľudia, ktorí deti vzdelávajú – učiteľky a učelia, vychovávateľky a vychovatelia, špeciálni pedagógovia a pedagogičky, asistenti a asistentky učiteľov, školskí psychológovia a psychologičky, ale aj ľudia vo vedení škôl a v iných profesiách. Je to obrovské množstvo času, kedy škola zásadným spôsobom ovplyvňuje kvalitu života všetkých zúčastnených.

„Liga za duševné zdravie v programe ŠKOLY ZA DUŠEVNÉ ZDRAVIE dlhodobou aktivitou podporuje zmenu myslenia a prístupu k vzdelávaniu na školách. Jadrom jej činnosti je uplatňovanie prístupu k wellbeingu cez dlhodobú, systematickú podporu aktivít, kampaní a jednotlivých krokov vedúcich k bezpečnému psychologickému prostrediu. Cieľom je zlepšenie atmosféry na slovenských školách, premena školského prostredia na priateľské a podporujúce, a to voči všetkým aktérom procesu vzdelávania - učiteľkám a učiteľom, žiakom a žiačkam, rodičom ale aj vedeniu škôl, čo má priamy pozitívny vplyv na kvalitu odovzdávania a osvojovania vedomostí,“ dodal riaditeľ **Ligy za duševné zdravie**, Andrej Vršanský.

„Duševné zdravie detí nie je možné zlepšiť bez učiteľov, a ďalších zamestnancov, a ich podpory,“ zdôraznil Viktor Križo, expert na inkluzívne vzdelávanie, **Inklucentrum**. *„Deti sa dokážu rozvíjať, keď majú okolo seba stabilných dospelých. Veľmi významné sa javia rešpektujúce vzťahy v zborovni medzi učiteľmi a vedením školy. Hodnoty učiteľov a riaditeľov sa priamo úmerne prelievajú do atmosféry školy a rozvoja detí. Dospelých v škole treba podporovať aj pre nich samých nielen kvôli deťom. Príkladom dobrej praxe sú výhodne nastavené kolektívne zmluvy, debyrokratizácia, rušenie dozorov učiteľov (zavedenie kamier, nepedagogického dozoru), efektívne porady, kvalita na úkor kvantity (menej akcií v škole, viac zastavovania a reflexie), zníženie suplovania aj odpadávaním hodín a i. U detí je asi najvýznamnejším systémovým prvkom podpory zavádzanie ranných kruhov, veľa rozprávania a načúvania so žiakmi.“*

V dôsledku alarmujúcej situácie v rámci duševného zdravia detí a mládeže a bezpečia v školách a vysokej miere stresu, ktorej čelia učelia a učiteľky, vníma **Emocionálny kompas**, program pre

#načúvajmesi

učiteľov, ako kľúčové priniesť do škôl priestor pre budovanie bezpečného prostredia a vzťahov založených na dôvere a láskavosti.

„Z tried zapojených v programe dostávame spätnú väzbu, že rozvoj sociálnych a emocionálnych zručností je prínosný pre kolektív, aj pre jednotlivcov. Spätné väzby, ktoré sa nám dostávajú hovoria o úspešných začlenených žiakov, a žiačok, ktorí boli spolužiakmi a spolužiačkami odstrkovaní, o tom, že sa žiaci a žiačky vnímajú ako tím, kde každý patrí, a že sa pri smútku nezosmiešňujú, ale pýtajú sa jeden druhého "čo by ti pomohlo a ako by sme mohli pomôcť"? V programe pokračuje v budúcom roku takmer 90% učiteľov a učiteľiek, ktorí sa doň tento rok zapojili, a ich počet narastie o vyše 100% - učelia, aj deti vnímajú veľmi pozitívne, že dostávajú priestor dozvedieť sa jeden o druhom viac a vnímať jeden druhého v ľudskej rovine. Na miere záujmu, dopade a spätnej väzbe k programu vnímame, že v školách je veľké množstvo učiteľov a učiteľiek, ktorí vnímajú dôležitosť bezpečia a dôvery v školách, a zároveň sú tu organizácie, s ktorými synergicky z rôznych uhlov alebo s rôznymi cieľovými skupinami pracujeme na tom istom ciele. Sme veľmi radi a vážime si, že môžeme byť súčasťou iniciatívy #načúvajmesi, pretože poskytuje priestor k vzájomnému prepájaniu a spoločnému komunikovaniu toho, čo už viac nemôžeme ignorovať, a to je pocit bezpečia a prijatia, ktorý má v škole zažívať každé dieťa a všetci učelia/učiteľky a zamestnanci/zamestnankyne. Veríme, že prepájaním dobrej praxe, ktorá v školách v rámci práce našich organizácií aj mimo nich funguje, docielime viac, ako upozorňovaním na problémy a krízy, a že sa nám spoločne podarí prispieť v téme prevencie ku kvalitným, funkčným a systémovjším riešeniam.“

Bezpečie na školách je veľmi krehké a keď dôjde k jeho narušeniu, veľmi dôležitá je krízová intervencia.

„Krizový manažment v školách po mimoriadnej udalosti je založený na aktivácii existujúcich zdrojov, ktorej dôležitou časťou je prevencia. Patrí sem pripravenosť škôl na krízové udalosti, presadzovanie bezpečných škôl, atmosféra dôvery, riešenie konfliktov a šikanovania, citlivosť voči rizikovým žiakom a podpora zdravia a wellbeingu učiteľov,“ zhodnotila Mária Anyalaiová, psychologička a zakladateľka **Inštitútu osobnostného rozvoja**.

„Vzájomná dôvera a spokojnosť učiteľov v školách pripraví pôdu dobrej adaptácii a reziliencii celého systému po krízovej udalosti. Podpora spolupatričnosti všetkých členov školskej komunity a zapojenie do spoločných aktivít, pomáha využívaníu sociálnej opory na miestach, kde učelia a žiaci žijú, aktiváciou už existujúcich zdrojov,“ dodala Jana Lednická, riaditeľka **Centra poradenstva a prevencie Bratislava 3**.

“V prieskume z roku 2021 nám dáta ukazujú, že podporu pre duševné zdravie a pracovnú pohodu získava väčšina pedagógov predovšetkým vo svojej rodine a u blízkych - až 73% a u niektorých svojich kolegyň- 54%, pričom pomoc školského psychológa využilo iba 10% respondentov. V Komenského inštitúte sme presvedčení, že rola pedagóga je náročná a komplexná a učiteľky a učelia potrebujú neustále budovanie a posilňovanie mäkkých zručností, ktoré im pomôžu zvládať konflikty aj problémové situácie v triedach, aj pri komunikácii s rodičmi. Iba posilnené učiteľky a učelia dokážu prinášať do tried jasnosť, rešpekt a prijatie, ktoré vytvoria vhodné prostredie pre pohodu žiakov.” upozorňuje programová manažérka **Komenského inštitútu** Zuzana Labašová z **CEEV Živica**.

Iniciatívu Načúvajme si víta aj Ministerstvo školstva SR, pre ktoré je posilneniu bezpečného prostredia škôl a prevencie dôležitou výzvou na najbližšie obdobie.

#načúvajme si

Video nájdete TU

<https://www.youtube.com/watch?v=u7cjsTkMVjs&t=1s>

Zuzana Kanócz, mama troch detí a dvoch školákov, prijala účinkovanie v spote „Načúvajme si“ bez váhania. „Viem, aké je to dôležité, keďže túto tému denne riešim. Ale urobila by som to aj v prípade, keby som nemala doma školákov. O situácii na školách a bezpečí je dôležité rozprávať sa, no najmä hľadať riešenia na zmenu,“ vyjadrila sa herečka.

Pre svojho syna Lucasa (10) hľadala školu s individuálnym prístupom, ktorá podporí jeho potreby a intelektové schopnosti, aby vedel hodnotiť možnosti, aplikovať vedomosti a tvorivo pristupovať k novým situáciám.

„Netlačíme na neho, pýtame sa, či je spokojný, či by nezvládol učivo aj lepšie – napríklad tak, že by učeniu venoval viac času. Pre mňa je dôležité vedieť, ako to cíti on, ako to vníma, či ho baví takto zisťovať zaujímavé informácie.

Keď prekoná svoju pohodlnosť a pustí sa do učenia, je na seba hrdý, že to dokázal, že zvládol úlohy, ktoré nevnímal ako potrebné a dôležité. Povzbudíme ho – pozri, čo si dokázal! Pred polhodinou si to ešte nevedel a už vieš. A nie je to až taká námaha.“

#načúvame si

INICIÁTORI :

Inklucentrum

Kto sme: Advokačná, vzdelávacia a osvetová organizácia združujúca expertov v téme inkluzívneho vzdelávania. Našou víziou sú školy, kde sa podpora a rozvoj potenciálu dostáva každému človeku.

Čo robíme: Venujeme sa na národnej a medzinárodnej úrovni inkluzívnemu vzdelávaniu napr. v témach a oblastiach ako prevencia, duševné zdravie, traumy rešpektujúci prístup, krízová intervencia, zavádzanie reforiem v téme, príprava a návrhy legislatívnych a systémových zmien.

Komenského inštitút

Kto sme: Program celoživotného vzdelávania pedagógov naprieč Slovenskom

Čo robíme: Vytvárame priestor pre neustály rast, rozvoj a prepájanie pedagógov, ktorí majú potenciál prinášať do svojich škôl a tried inovácie a nápady. Bezpečný priestor, v rámci ktorého cítia učiteľky a učitelia vzájomnú podporu a chuť naďalej profesijne rásť, navzájom sa inšpirovať a šíriť svoje zručnosti a nápady do všetkých regiónov Slovenska .

Inštitút osobnostného rozvoja

Kto sme: Vzdelávacia spoločnosť, poskytujeme profesionálnu podporu pre školských psychologov, ŠPT a centrá poradenstva a prevencie v oblasti zvládania kríz.

Čo robíme: Od roku 2011 vzdelávame odborných zamestnancov v oblasti prevencie rizikového správania žiakov a skupinovej krízovej intervencie po smrti učiteľa/žiaka, prírodnej katastrofe, autonehode a suicidálneho činu v školách. Vzdelávame pedagógov v oblasti duševného zdravia a psychickej odolnosti detí a dospelých. Vyškolili sme 800 odborných zamestnancov škôl a školských zariadení na Slovensku v poskytovaní krízovej intervencie v školách.

Emocionálny Kompas

Kto sme: Emocionálny Kompas je program pre učiteľov, vďaka ktorému sa deti učia zdravo pracovať s emóciami, budovať láskavé vzťahy a sústrediť sa.

Čo robíme: Do škôl prinášame knižky s ľahko použiteľnými aktivitami pre každý ročník tvorené spoločne s odborníkmi a odborníčkami na psychologické bezpečie a prácu s emóciami. Deti cez ne spoznávajú svoje emócie, učia sa ich zvládať, a budujú si tak zdravšie a láskavejšie vzťahy. Program do svojho vyučovania zahrnulo už vyše 120 učiteľov a učiteľiek po celom Slovensku, ktorí učia vyše 2700 detí.

Centrum poradenstva a prevencie BA3

Kto sme: Sme jedno zo štátnych školských zariadení – Centrum poradenstva a prevencie Bratislava 3, ktoré realizuje na základe legislatívy svoju činnosť v územnej časti, zároveň zastrešuje sieť poradenských zariadení v BA kraji. Výraznou mierou sa spolupodieľa pri sieťovaní predovšetkým škôl a školských zariadení, zároveň kurately, polícií, lekárov a ďalších významných partnerov.

Čo robíme: Poskytujeme individuálne a skupinové odborné činnosti deťom, žiakom a študentom, počúvame ich potreby a zladujeme ich s potrebami zákonných zástupcov, dávame podporu rodičom, zvyšujeme ich rodičovské zručnosti, poskytujeme podporu pedagogickým a odborným zamestnancom škôl a školských zariadení, metodicky usmerňujeme školské podporné tímy, ponúkame a realizujeme s nimi supervíziu, nakoľko máme snahu skvalitňovať školské prostredie, spolupodieľame sa na ich profesijnom rozvoji, zastrešujeme poradenské zariadenia v kraji, vnímame ich potreby, zastupujeme ich na rôznych stretnutiach, kde sa tvoria koncepcie, legislatíva, tvoríme kvalitné pracovné prostredie vlastným zamestnancom a staráme sa o vlastné duševné zdravie, aby sme mohli byť nápomocní druhým.

#načúvame si

Liga za duševné zdravie

Kto sme:

Sme lídrmi hnutia, ktorého snahou je zmeniť systém starostlivosti o duševné zdravie na Slovensku. Témou duševného zdravia sa u nás zaoberáme už viac ako 20 rokov a za ten čas sme sa vypracovali na strešnú organizáciu v tejto oblasti. Sme partnermi viacerých medzinárodných inštitúcií a členmi rôznych medzinárodných profesijných združení.

Čo robíme (chceme dosiahnuť):

Kvalitné komunitné služby a psychosociálnu podporu v oblasti duševného zdravia. Vidíme zmysel v lokálnych sieťach duševného zdravia a v zapojení sa ľudí so zažitou skúsenosťou a ich rodinných blízkych do systému zdravotnej starostlivosti. Iniciujeme fond pre podporu duševného zdravia a zákon o psychosociálnej podpore v oblasti duševného zdravia.

Slovenská komora učiteľov

Kto sme: Nezisková, apolitická, mimovládna profesijná organizácia združujúca pedagógov a odborníkov z praxe, pracujúcich s deťmi a mládežou na všetkých typoch a úrovniach škôl a školských zariadení od materských až po vysoké školy.

Čo robíme (chceme dosiahnuť):

Pomáhať učiteľom a školám, motivovať ich k pozitívnym zmenám vo svojich vlastných školských komunitách a ozvať sa vždy, keď inštitúcie verejnej moci konajú v neprospech pedagogickej obce. Našou stálou agendou je zvyšovanie spoločenského a ekonomického postavenia pedagogických a odborných zamestnancov.